

Tre domstolar

Predikan i S:t Pauli församling på 4:e sönd. efter Tref. Text: Joh. 8:1-11

Den som läst sitt Nya testamente uppmärksamt har säkert lagt märke till att berättelsen om Jesus och äktenskapsbryterskan i början av Joh. 8 står inom klammer. Det beror på att denna text saknas i de äldsta handskrifterna. Det är ändå högst troligt att den återger något som verkligen inträffat. Kanske har den bevarats muntligt från apostlarna och senare förts in i Johannes evangelium. I ett par senare handskrifter står den hos Lukas. Vi vet alltså inte med säkerhet var denna text hör hemma.

Det må nu vara hursomhelst med frågan om till vilket av evangelierna texten egentligen tillhör – eller om den ursprungligen alls tillhör något. Själva berättelsen är djupt biblisk. Den målar evangelium om frälsning av nåd allena för syndare klart och starkt. Och vi finner här, liksom på så många andra ställen i evangelierna, hur de skriftlärde och fariséerna tar anstöt av det.

Vi får bevittna en märklig rättegång, där olika sorters dömande finns med i bilden. Den anklagade är en kvinna som tillbringat natten som en sköka. Man hade gripit henne på bar gärning. Hon var utan minsta tvivel överbevisad om äktenskapsbrott. Nu släpas hon fram till Jesus som höll på att undervisa en skara människor på tempelplatsen. Där låg hon nu med allas blickar brännande på sig.

Vi skall i vår predikan se henne som ställd inför tre olika domstolar: samhällets domstol, människohjärtats domstol och Jesu domstol.

1. Samhällets domstol

Fariséerna och de skriftlärde säger till Jesus: *"I lagen har Moses befallt att sådana skall stenas."* Däri hade de rätt. Så stadgades det i det judiska samhällets gudagivna lag som strängt värnade om äktenskap, familj och barn. I praktiken förekom det dock mer sällan att dödsstraff verkligen utkrävdes. Likväl vittnade hotet om dödsstraff starkt om vikten att hålla äkta säng i ära. Det är något som vårt samhälle i dag inte alls lägger någon större vikt vid. Men så är också det äktenskapliga livet i upplösning. Skilsmässorna flödar med stort psykiskt lidande för både vuxna och barn som följd. Inte minst de senare drabbas hårt.

"Vad säger nu du?", frågar fariséerna Jesus. De vill att han skall yttra sig över om inte lagens straff borde drabba denna äktenskapsbryterska. Det var en listig fråga. Den ställdes inte för att bli upplyst och undervisad, utan för att få Jesus på det hala och kunna angripa honom.

Landet var ockuperat av främmande makt, av romarna. Det hade medfört att judarna inte utan vidare kunde tillämpa Mose lag vid sina domstolar. Bl.a. hade man förlorat rätten att verkställa dödsstraff. Det var något som den romerska överheten ensam bestämde över.

Om nu Jesus svarade, att man skulle tillämpa Mose lag och stena kvinnan, så skulle man kunna anmäla honom för romarna som upprorsman. Om Jesus däremot sade, att man skulle göra som romarna bestämde, så kunde man anklaga honom för att han föraktade Mose lag. Nu trodde man att han satt fast i fällan, precis som den gången då man frågade honom, om det var tillåtet att ge kejsaren skatt eller inte (Matt. 22:17).

Vad svarar då Jesus? Han svarar till att börja med inte alls, utan böjer sig ned och skriver med fingret på marken.

Många har funderat mycket över vad det kunde vara som Jesus skrev med fingret. En hel del fromma utläggningar har gjorts om det. Men det är ganska fruktlöst att spekulera

i detta, eftersom det inte står ett ord om vad han skrev. Kanske är det så enkelt, att Jesus med sitt skrivande i gruset bara ville visa sitt ointresse för fariséernas fråga. Han svarar dem inte, utan ägnar sig åt annat, liksom för att visa, att detta alls inte var en sak för honom. Och så förhöll det sig: Jesu uppgift som Messias var inte att reformera samhället, ta över domstolsärenden och yttra sig över rättsväsendets straffsatser. I predikotexten på 1:a söndagen efter Trefaldighet, hörde vi om en man som ville ha Jesu hjälp med en domstolssak. Men Jesus avvisar mannen med orden: *"Vem har satt mig till skiljedomare mellan er?"* (Luk. 12:14). På liknande sätt här. Med sin tystnad och sitt ritande på marken visar Jesus att frågan om kvinnans jordiska straff får behandlas hos domstolarna. "Vad har jag med detta att göra?" är budskapet.

Så kan vi låta även denna händelse få påminna oss om att Jesus inte kom för att styra jordiska riken, tränga in på överhetens område och stifta samhällslagar av olika slag. Överheten har sin av Gud givna uppgift att skydda medborgarna och med lagar – och straff för dem som bryter mot dem – värna om ordning, rättvisa och trygghet i samhället. Men Guds rike, som Jesus kom för att upprätta, handlar inte om sådant. Det är ett andligt rike som handlar om hjärtats omvändelse, om frälsning och evigt liv.

Det finns en annan domstol än samhällets, som Jesus har betydligt mer att säga om.

2. Människohjärtats domstol

I denna domstol fälls ofta hårda, obarmhärtiga och orättvisa domar. Varför? Därför att människohjärtat är ont: *"Ett illfundigt och fördärvat ting är hjärtat framför allt annat"* (Jer. 17:9). Därigenom blir domarna som hjärtat faller och munnen uttalar ofta så elaka och onda.

I denna söndags evangelium säger Jesus: *"Låt bli att döma, så blir ni inte dömda. Fördöm inte, så blir ni inte fördömda..."* (Luk. 6:37). Det är inte om allt sorts dömande Jesus som talar om här, utan om det onda. Att t.ex. bedöma och fördöma falsk lära och tillrättavisa obotfärdiga syndare

framställer Jesus på flera ställen om som är en kristen plikt.

Det onda dömandet har vi exempel på i vår text. Jesus ser det hos fariséerna och de skriftlärde. När de envisas med sin fråga, reser sig Jesus upp. Nu riktar han sin blick mot dem. Som en blank värja som blixtrar till och träffar mitt i hjärtat kommer hans ord: *”Den av er som är utan synd får kasta första stenen på henne.”*

Vilket mästerligt svar! Här bekräftar Jesus först Mose lag: Det är rätt att kvinnan är en synderska, en äktenskapsbryterska, värd döden. Hon står under lagens dom. Men Jesus säger det så, att de kringstående slutar att tänka på hennes synder, och i stället börjar tänka på sina egna. Den som är utan synd får kasta första stenen!

Felet med fariséerna var att de var så goda och rättfärdiga i sina egna ögon. Därför såg de ner på andra, och därför blev deras domar så onda och obarmhärtiga. När de kommer dragandes med kvinnan, så lyser deras ögon av den där speciella upphetsningen och tillfredsställelsen som den självgoda och egenrättfärdigt korrekta människan upplever, när hon ser och får uttala sig om andras synder – särskilt om deras sexuella förvillelser.

Det falska, orätta dömandet, som inte bara fariséernas utan också vårt hjärta har så lätt för, präglas inte alls av någon verklig omsorg om och kärlek till den felande medmänniskan, även om vi nog ibland försöker intala oss det. I djupet finns det inte så sällan en hemlig glädje och belåtenhet över den andres fall. Genom hans eller hennes synd upphöjs jag själv och framstår som mycket bättre. Dömande människan blir lätt moralister. Som sådana har de en stor brist. De har mycket dålig kännedom om sina egna synder, men mycket god kännedom om andras. Därför njuter de av att mästra andra, anklaga dem, finna fel hos dem, kritisera dem, tala illa om dem och fälla snabba, hårda domar över dem. Allt detta handlar ju inte alls om någon omsorg om nästan. Det rör sig om att tillfredsställa onda, själviska begär, att må gott av att andra är dåliga. Den dömande moralisten i vårt hjärta hjälper ingen människa. Hon retar i stället den fallne till vrede och nya

synder, till bitterhet och hat.

Även vi, som vill vara kristna, har att kämpa mot vårt hjärtas onda domstol. Nog finns det anledning för oss att ta åt oss av Jesu ord: *"Låt bli att döma."* Syndafördärvet är sannerligen inte utplånat hos oss. Förhastade domar, fördomar, hämndlystna och illvilliga domar över vår nästa – visst fälls sådana i våra hjärtan. Och vad värre är – de kommer alltför lätt ut ur vår mun och ställer till stor skada.

Tänk om vi hade en slags förvänd bikt som bestod i att man under biktfaderns tystnadsplikt fick bekänna andras synder! När vi går till riktig bikt, händer det att vi får fundera en stund på vilka egna synder vi skall bekänna. Vi kanske inte ens kommer på någon särskild. Men hur lätt och snabbt kommer vi inte på andras synder, och hur ofta skulle vi inte gå till bikt, om det gällde att bekänna dem! Låt oss tänka på vad Jesus säger i dagens evangelium om flisan i vår broders öga, den som vi genast ser, och bjälken i det egna ögat, som vi inte alls märker (Luk. 6:41, 42).

"Den av er som är utan synd får kasta första stenen" – vilket skickligt svar! Det är så typiskt för Jesus. Han lyckas ofta vända en frågeställning utåt så att den drabbar det egna hjärtat. Och nu börjar en annan domstol fungera hos dem som nyss med sådan glädje hade kommit släpande på äktenskapsbryterskan, nämligen samvetets domstol: *"När de hörde det, slog dem samvetet och de gick sin väg, en efter en, de äldste först av alla."* Samvetets domstol orsakar smärta, men det är en god, nyttig och hälsosam smärta.

Så blir fariséerna slagna, inte genom några juridiska diskussioner, utan genom några få ord av Jesus som träffar samvetet. Det blev en avgörandets stund för dem. De hade kunnat stanna kvar och bekänna sina synder. Men botens väg ville de inte gå. De flydde därifrån. De hade lagt ut en fälla för Jesus – honom som de under inga omständigheter kunde tåla, inte minst för att han umgicks med syndare och öppnade Guds rike för dem. Men nu satt de själva i fällan. Ingen av dem kunde påstå sig vara utan synd, ingen ville kasta sten på kvinnan – vilket de för övrigt inte vågade för

romarnas skull. Ivrarna för Mose lag smög sig skamsna bort som sådana som själva hade brutit mot lagen.

Låt oss nu till sist stanna inför den största och märkligaste domstolen av alla.

3. Jesu domstol

Inför den domstolen står nu äktenskapsbryterskan, ditsläpad i ont syfte. Men där får hon uppleva sitt livs största överraskning och en revolutionerande vändpunkt. När de andra flyr från Jesu domstol, passar hon inte på att smita från alltsammans. Hon stannar kvar hos Jesus – kan inte slita sig från denne märklige man.

Jesus hade inte ursäktat hennes synd på något sätt. Hon var inför Guds heliga lag en äktenskapsbryterska, värd döden. All synd är inför Den Helige värd döden – inte steningdöden, utan något mycket värre: evig fördömelse i helvetet. Guds dom var strängare än fariséernas och samhällets.

Kvinnan själv förnekar inte att hon är en synderska. Hon är väl medveten om den saken och känner sig dömd och förkrossad av Guds lag. Ändå stannar hon kvar hos Jesus. Varför? Hon finner hos honom inte bara rättfärdighet utan också barmhärtighet. När de andra hade troppat av, en efter en som skamsna hundar, ser Jesus på kvinnan och frågar henne: *"Har ingen dömt dig?"* Hon svarar: *"Herre, ingen."* Då säger Jesus: *"Inte heller jag dömer dig."* Med de orden avlöser han henne från alla synder och förklarar henne rättfärdig inför Gud.

Här står vi nu inför Jesu domstol, nådens och barmhärtighetens underbara domstol, som är syndares enda räddning. Det är den gudomliga rättfärdiggörelsens heliga domstol. Den fungerar så, att den drar botfärdiga syndare till sig, men stöter bort alla egenrättfärdiga, som inte vill se sig som syndare och inte behöver någon nåd och rättfärdiggörelse. Se hur fariséerna flyr bort från Jesus och hur i motsvarande grad kvinnan dras till honom!

Mötet med Jesus ledde till omvändelse och nytt liv hos henne. Hon blev dömd men upprättad. Hon var fallen men blev frälst, var andligen död men blev uppväckt. Sådant sker av nåd, fritt och för intet, vid Jesu domstol: *”Ty inte sände Gud sin Son i världen för att döma världen, utan för att världen skulle bli frälst genom honom”* (Joh. 3:17).

Det är kring denna nådens domstol vi samlas, när vi söker oss till kyrkans nådemedel. Där handlar och talar Kristus med oss precis som med kvinnan. I kraft av sin försoning, sin död i syndares ställe, uttalar han nådens saliggörande dom över oss, för att vi skall tro den och vara vissa om den.

Men låt oss också lägga märke till vad rättfärdiggörelsens dom leder till hos dem som verkligen tar emot den.

Jesus säger till kvinnan: *”Gå, och synda inte mer.”* Det var för henne ingen förarglig förmaning som förstörde hennes hemliga planer på fortsatta små snedsteg och nattliga nöjen med manliga bekantskaper. Helt visst tog hon emot förlåtelsen inte för att återvända till sitt gamla otuktsliv, utan för att leva ett nytt liv hos Herren i renhet.

Så skall också vi gå fram till nådens tron och möta vår Frälsare i hans ord och sakrament. Vi skall gå dit för att bli upprättade av evangelium till ett nytt liv, till ett *”Gå, och synda inte mer”*.

I dag skall vi särskilt bedja om nåd att likt Jesus kunna praktisera den svåra konsten att vara både rättfärdiga och barmhärtiga i umgänget med vår nästa. Inför Gud är vi alla syndare, som inte har något att förhäva sig över. Av nåd, för Kristi skull, har Gud fällt rättfärdiggörelsedomen oss och gjort oss till sina barn. Den nåden fostrar oss inte till överlägset, själviskt dömande, utan till att förlåta och hjälpa vår nästa och ha fördrag med honom i tålmod och kärlek.

Sådant lär man vid Jesu domstol. Amen.

S. Bergman

Om skilsmässa

I sitt stora teologiska verk "Examen concilii Tridentini" behandlar Martin Chemnitz även frågor om äktenskapet. I vår tid då det livslånga äktenskapet inte står särskilt högt i kurs och skilsmässa är det vanliga, är det av stor vikt att ta del av Bibelns lära på detta område och leva efter den. För att Lutheranens läsare skall få tillgång till Chemnitz' klassiska framställning av läran om äktenskapet, kommer utdrag därur att publiceras i några nummer.

översättningen till svenska är gjord från en engelsk översättning av den latinska "Examen" (F. Kramer, Concordia Publishing House, 1978). Bibelcitaten är återgivna i enlighet med Giertz' översättning (NT) respektive KB 1917 (GT).

Först kommer den romersk-katolska kyrkans kanon (rättesnöre) som antogs vid konciliet, och därefter kommer Chemnitz' granskning av den.

KANON

Om någon säger att äktenskapets band kan upplösas på grund av kätteri, eller på grund av besvärligheter i samlevnaden, eller på grund av medveten bortovaro från sin make eller maka, vare han fördömd.

GRANSKNING

1. Frågan om skilsmässa har i alla tider debatterats mycket – dock inte alltid på samma sätt. För det är en stor och svår sak att upplösa äktenskapets band genom att förskjuta, eftersom det visar sig att det gudomliga påbudet står i vägen: "Vad nu Gud har fogat samman, det får inte människan skilja åt." Å andra sidan, om ett andra äktenskap är förbjudet för den som har skilt sig, motsägs detta kraftigt av Paulus i 1 Kor. 7. Han säger nämligen att föreskrifter i äktenskapliga frågor skall vara milda, så att inte snaror läggs för samvetena, och så att den som inte har återhållsamhetens gåva inte utsätts för Satans frestelser och

för brinnande begär. Ty det är bättre att gifta sig än att vara upptänd av begär. Likaså säger han att var man skall ha sin egen hustru för att undgå otukt. Därför att dessa bestämmelser övervägdes på olika sätt, blev det så att somliga lutade åt den ena sidan och andra åt den andra sidan. Men vi kommer här bara att uppmärksamma sådant som kan vara nödvändigt för att förklara dessa kanon.

2. För tydlighetens skull gör jag en distinktion mellan verkliga äktenskapshinder – som upplöser ett äktenskap som antingen håller på att ingås eller har ingåtts¹ – och skilsmässa. För vi talar om äktenskapshinder när en förening som inte är laglig upplöses, och i synnerhet då äktenskapet ännu inte är fullbordat.

Skilsmässa äger däremot rum i ett äktenskap som ingåtts lagligt, och i synnerhet då det redan har fullbordats. Sålunda säger Mose (5 Mos. 24:1), när han står i begrepp att beskriva skilsmässa: ”Om en man har tagit sig en hustru och äktat henne.” Men i Esra 10 sker separationen från de främmande kvinnorna utan skiljebrev, eftersom de äktats i strid mot den gudomliga befallningen. Denna skillnad har inte alltid uppmärksamats av alla. Ty somliga hänför till skilsmässoanledningarna även de förbjudna släktleden, vilka egentligen hör till äktenskapshindren.

3. Därför är den första frågan: I vilka fall är skilsmässa laglig och tillåten i Nya testamentet? Nu råder det inget tvivel om att Mose godtog ett antal skäl för skilsmässa hos judarna för deras hårda hjärtans skull. För han säger (5 Mos. 24:1): ”om... hon sedan icke längre finner nåd för hans ögon, därför att han hos henne har funnit något som väcker hans leda. --- Så småningom förföll skilsmässan bland judarna till sådant självsvald och lättsinne, att de försköt sina hustrur av vilket skäl som helst. Matteus säger: ”av vilken orsak som helst” (Matt. 19:3), dvs. vad än de kunde hitta på att anklaga sina hustrur för – de begärde genast skilsmässa. Eftersom nu sådant lättsinne vid förskjutandet av sin hustru väckte missnöje hos kloka och ansvarsfulla människor, ställde de frågan till Jesus huruvida skilsmässa är acceptabel av vilken orsak som

helst. Frågeställningen innesluter samtidigt frågan om vilka orsaker som verkligen legitimerar en skilsmässa. Kristus godtar bara ett fall, nämligen otukt. Om alla andra skäl säger han: Den som skiljer sig från sin hustru och gifter sig med en annan, och den som gifter sig med en frånskild, han begår äktenskapsbrott.

4. Äktenskapsbrott kan emellertid inte begås om inte båda, eller åtminstone ena parten, är bundna av äktenskapets band. Därför förklarar Kristus, att det förutom otukt inte finns någon annan orsak som förmår åstadkomma en sådan skilsmässa som upplöser äktenskapets band, så att makarna verkligen och på giltigt sätt blir skilda. Han förklarar att i alla andra fall, otukt undantagen, kvarstår det gudomliga påbudet: ”Vad nu Gud har fogat samman, det får inte människan skilja åt.”

Jag vet att det har funnits de som hävdar att otukt inte skall förstås som det enda fallet i Kristi uttalande, även om det är det enda nämnda, och det i många ord. Istället skulle det täcka även andra fall, som antingen är likvärdiga eller ännu värre än otukt. För det är brukligt att Skriften ställer fram ett fall som exempel och beskriver det utförligt, för att det skall innefatta annat av samma slag. Exemplet med att hjälpa sin oväns åsna på fötter innefattar således alla kärlekens gärningar med vilka man skulle kunna avvända något ont från sina ovänner. Vidare inbegriper exemplet med att vända andra kinden till förolämpningar av alla slag, och exemplet med yxan som lossnar från sitt skaft omfattar alla ofrivilliga dråp.

Min bedömning är dock att Kristi uttalande inte tillåter en sådan tolkning, eftersom svarets räckvidd måste bestämmas utifrån frågan det besvarar. Och frågan som framställs gäller huruvida det är tillåtet att skilja sig från sin hustru av vilken orsak som helst. Kristus svarar inte med att säga att det är tillåtet av vilken orsak som helst, inte heller säger han att det inte alls är tillåtet. Men när han vill förklara av vilka orsaker det är tillåtet och av vilka det inte är det, så tar han bara upp otukt. Av andra orsaker, vad det än må vara, förklarar han att äktenskapets band inte

upplöses. Endast om könsumgänge med någon annan person äger rum, begås äktenskapsbrott. Denna ståndpunkt är bäst för samvetena, för den är klar och viss utifrån Kristi ord.

Inte desto mindre kan till detta läggas följande, vilket är värt att uppmärksammas: Det finns, som man brukar säga, en lag för främlingen, och en annan för medborgaren, och den världsliga rättsskipningen är en sak, och samvetets domstol en annan.

Ty Theodosius och Valentinianus, kristna kejsare, utfärdade under mycket lärda och vaksamma biskopars, t.ex.

Ambrosius, tid en föreskrift om skilsmässa, där de tillåter fler orsaker till skilsmässa, sådana som grymhet, trolldom, sammansvärjning mot den andre makens liv etc. För samhällets regler måste vara så avpassade att inte bara de goda och de som bättrar sig kan regeras med sitt goda samvete som rättesnöre, utan så att också de ondskefulla, de oböjliga och hårdnackade, som inte låter sig styras av befogade förmaningar, kan tyglas och hållas under kontroll, så att de inte förstör de övrigas lugn och ro. och eftersom det inte är möjligt att med hjälp av samhällets lagar skydda sig mot allt som inte stämmer med den exakta rättvisan, så sätter man, när två olyckor hotar, upp begränsningar för att den mindre av de två skall föredras – detta så långt som den goda ordningen i samhället kan bevaras och överhetens svärd kan hålla tillbaka de onda och motspänstiga. Så när Gud grundade staten Israel, utfärdade han själv föreskrifter för äktenskapets stånd. Men eftersom många för sina hårda hjärtans skull inte ville underkasta sig den normen, gjorde Mose, som statlig lagstiftare, en förordning om sättet och gränserna för skilsmässa, för att inte den husliga friden helt skulle rubbas och förstöras.

Likväl säger läran alltid till samvetet: ”I begynnelsen var det inte så” och ”Vad nu Gud har fogat samman, det får människan inte skilja åt.” På liknande sätt var Ambrosius, som undervisade samvetena om skilsmässa i enlighet med Kristi lära, inte okunnig om den världsliga föreskrift som hans kejsare Theodosius utfärdade. Men han fördömde den

inte just därför att den utfärdats i nämnda samhälleliga syfte. Ändå lärde han inte att gudfruktiga människor inför samvetets domstol kunde och skulle begära skilsmässa av sådana skäl, vilket man kan se förträffligt av vad han skriver om Luk. 16:18: ”Var och en som skiljer sig från sin fru och gifter sig med en annan begår äktenskapsbrott.” ”Hör” säger han, ”Herrens lag, som också de som skriver lagarna lyder.” Och vidare: ”Så du skiljer dig från din fru som vore det rätt, utan att hon gjort sig skyldig till någon överträdelse, och du tror att du har frihet att göra detta eftersom mänsklig lag inte förbjuder det; men det gör den gudomliga lagen.”

5. Sålunda godtar inte Kristus alla slags orsaker för skilsmässa. Men inte heller förbjuder han varje skäl för skilsmässa, utan undantar otukt från alla andra – otillåtna, olovliga och otillräckliga – skäl för skilsmässa. Därför kan en verklig och tillåten skilsmässa äga rum på grund av äktenskapsbrott. En sådan skilsmässa strider inte mot det gudomliga påbudet: ”Vad nu Gud har fogat samman, det får inte människan skilja åt.” Ty där är det inte människan, utan Gud själv som åtskiljer. För vad Guds Ord gör måste betraktas såsom gjort av Gud själv.

6. Det är en helt annan sak att tala om det fallet då någon överger sin make, vilket Paulus talar om i 1 Kor. 7:12-15: ”Men om den som inte tror vill skiljas, så låt honom få det.” Ty frågan om skilsmässa framställs så här: I vilka fall får en man eller kvinna förskjuta och förkasta en lagligen äktad hustru eller man? Den frågan är riktigt besvarad med Kristi ord, att det bara är på grund av äktenskapsbrott. Inte heller Paulus medger den troende något undantag utöver det Kristus medgivit, så att han skulle kunna skilja sig från en otroende på grund av skiljaktighet i religionen, såsom vederdöparna fått för sig, att man genast får skilja sig från sin make om han inte vill gå med i deras sekt. För Paulus säger uttryckligen: ”Om någon av bröderna har en hustru som inte tror, och hon är villig att leva tillsammans med honom, så får han inte skilja sig från henne... Men om den som inte tror vill skiljas, så låt honom få det. En broder eller syster är inte bunden av något tvång i sådana fall.”

Du hör att Paulus talar klart och tydligt. 1. Han tillåter inte att en troende vare sig söker eller utverkar skilsmässa på grund av skiljaktighet i religionen. För han säger: Den troende skall inte skilja sig från den otroende. 2. Om emellertid den troende blir orättfärdigt övergiven och förkastad av den otroende – i ett sådant fall av övergivande, där den troende inte kan fås att leva med sin make, och den troende inte kan leva återhållsamt – säger Paulus att den troende inte är slaviskt bunden till den övergivande, utan är fri. För slaveri och frihet är motsatser. Och Paulus uttryck ”är inte bunden” förstås bäst utifrån vad han skriver i Rom. 7:2: ”En gift kvinna är ... bunden vid maken.” Och vidare: ”... är hon fri från lagen, så att hon inte är någon äktenskapsbryterska, om hon överlämnar sig åt en annan”. Ambrosius förklarar också detta ställe så, att det inte är någon synd för den som blivit förskjuten på grund av sin tro att gifta sig med en annan, och att en kvinna som blivit övergiven inte anklagas om hon blir gift med en annan. Men den otroende som går sin väg betraktas som en som syndar mot både Gud och äktenskapet. Och litet senare: ”Om Esra framtvungade att de otroende hustrurna och männen sändes iväg, för att Gud skulle vara nådig och inte vred /på israeliterna/ om de gifte sig med andra av sitt eget folk (ty det var inte förbjudet för dem att gifta om sig efter det att de förra sänts iväg), hur mycket mer kommer inte en troende hustru, vars otroende make har övergett henne, vara fri att gifta sig med en man som delar hennes tro, om hon så önskar.” Så säger Ambrosius. Fotios² skriver detta: ”Om en otroende åstadkommer en skilsmässa, är inte den troende underkastad något tvång, så att inte också han skulle kunna bli skild.” Och han tolkar ordet ”chorízesthai” inte bara som ”lämna” utan som ”att avskilja sig själv” eller ”att förorsaka skilsmässa”, så som ordet används i satsen: ”det får människan inte skilja åt.”

7. Därför har vi två orsaker i Skriften av vilka äktenskapets band upplöses, så att makarna blir skilda åt, inte av människor utan av Gud själv. 1. På grund av äktenskapsbrott är det befogat, riktigt och inte synd om en man förskjuter sin hustru. 2. Om en otroende inte vill leva med en troende maka, utan överger, sänder iväg, förskjuter

henne – utan att hon begått äktenskapsbrott – bara för hennes tros skull, då syndar verkligen den otroende mot Gud och äktenskapets lag. Den oskyldiga maken, som blivit övergiven, är däremot inte underkastad något tvång, utan är fri från sin man, så att hon inte är någon äktenskapsbryterska om hon lagligt förenas med en annan man. Också Chrysostomos noterar dessa två fall i sin utläggning av 1 Kor. 7. Han säger: ”Den otroende åstadkommer en orsak, så gör även otukt.”

Övers. J Fjellander

[^]

¹ Chemnitz åsyftar trolovningen, vilken var bindande, även om äktenskapet först i vigseln fullbordades. Övers. anm.

² Patriark i Konstantinopel på 800-talet. Övers. anm.

